

Maria Josep Escrivà tria Wisława Szymborska

Gràcies al premi Nobel de Literatura, l'any 1996 vam descobrir l'existència d'una poeta polonesa de nom Wisława Szymborska, el mèrit oficial de la qual havia estat, segons el veredict amb què aquest premi es va justificar al món sencer, que «amb la seva precisió irònica permet [W. Szymborska] que el context històric i biològic surti a la llum en fragments de la realitat humana». Molt poca cosa per a atraure, encara, cap curiositat lectora.

Curiosament, l'any 2003 vaig sentir com Ewa Lipska, poeta polonesa igual que Szymborska i bona amiga seua, contava que quan la Nobel li va trucar per comunicar-li personalment la notícia, la seua gran preocupació era resoldre quina roba s'hauria de posar per assistir a la cerimònia oficial de lliurament. I vaig tornar a *Vista amb un gra de sorra*. No sé per què, sempre que rellegesc «Sota una petita estrella» m'imagino Szymborska enutjada amb aquesta molèstia protocolària, perfecte motiu quotidià que ella hauria pogut elevar a la categoria sarcàstica de poema.

«Sota una petita estrella» pertany a un llibre de 1972 titulat *Un cas qualsevol*. En català, fins ara mateix, només disposem d'aquesta antologia si volem tenir una idea de la poesia de Szymborska. Ens conformem amb ben poca cosa. En castellà n'hi ha algun títol més, incloent-hi *Paisaje con grano de arena*, una selecció pràcticament idèntica a la catalana, en traducció d'Ana María Moix, i que sona bastant més poètica que la de Sagarra, dit siga amb total pesar.

D'aquest poema m'atrau la successió de contrastos. Szymborska, incisiva i crua com sempre, hi enfronta una situació global de malestar i d'infortuni als seus petits guanys humans. I ho fa assumint un desproporcionat sentiment de culpa que, precisament per això, per superar els límits de la mesura, traspua la típica ironia corrosiva de la polonesa. La primera vegada que el vaig llegir, aquest «Sota una petita estrella» —del qual ací només s'ha transcrit un fragment per qüestions d'espai—, vaig pensar que, malgrat la contricció introduïda a les primeres parts dels versos, ella, la poeta, es felicitava, com qui no vol la cosa, per les actituds personals contraposades en les parts segones: el nou amor, dormir a les cinc del matí, l'oblit dels morts, les flors a casa, riure de tant en tant. És a dir, per la victòria de la supervivència. Els dos versos finals són una concisa declaració de principis: extraordinaris.

SOTA UNA PETITA ESTRELLA

Demano perdó a l'atzar per anomenar-lo necessitat.
Demano perdó a la necessitat, si, tanmateix, m'equivoco.
Que no s'enrabii la felicitat perquè la prengui per meva.
Que els morts no em tinguin a mal que en perdi el record.
Demano perdó al temps per tot el món que no copso en un instant.
Demano perdó al vell amor per tenir el nou com a primer.
Perdoneu-me, guerres llunyanes, per portar flors a casa.
Perdoneu-me, ferides obertes, per haver-me punxat al dit.
Demano perdó als que clamen des d'un abisme pel minuet d'aquest disc.
Demano perdó a la gent de les estacions per dormir a les cinc del matí.
Dispensa'm, esperança abandonada, per riure de tant en tant.
Dispenseu-me, deserts, per no córrer a trobar-vos amb un got d'aigua.
I tu, esparver, el mateix de tants anys, en la mateixa gàbia,
contemplant, immòbil, sempre el mateix punt,
perdona'm, encara que només siguis un ocell dissecat.
[...]

No em retreguis, llenguatge, que et demani prestades paraules patètiques,
i que després esmerci penes i treballs per fer que pareguin lleugeres.

